

היו מקיפות ורבות צדדים, עם כל זה לא ידע למצוא דרך בחיים. מחלה קננה בו מנעוריו. בתיותו בן 25 בערך נשא אשה מלבוב, את בת ר' עקיבא וויניק ע"ה. זמן קצר אחרי נשואיו גברה מחלתו. עוד תכן תכניות לסדר חיים ולעבודות מדע ולחזון שירה ורעיונות. אולם הוא ידע את מחלתו.

„ועשבים אני תולש ומאחורי אני זורק
על גל תקוותי שקברתי בקבר
על החלומות, השאיפות, ריקה אני יורק
וספוג אעביר, ספוג על העבר“ (מתוך שירו).

ולא הגיע לשלשים ונפטר מן העולם. השאיר אחריו כתבי יד וזכרונות בלב חברים, ובלב אשתו הצעירה אז, שזכרתו בהערצה, וגידלה במסירות את בנם היונק. לדוגמא נדפס לקט של כתבים בקובץ*. הוא פרסם ב„החרמון“ של באדר, ב„הירדן“ (שערך בעצמו), ב„הצופה“ (קרקוב) ובעתו-נים בלשון יודית שהוציא אלעזר רוקח. עליו השלום.

* כתבי אברהם לבנסארט, סטניסלב, תרע"ב.

הרב ר' נחמיה ירושלמי ז"ל *

(הרב מלובאן, נפטר כ"ב שבט תר"צ)

העיר הקטנה לובאן הסמוכה לסלוצק הוציאה כנראה כמה אנשים התופשים מקום בספרות ובחכמה (ד"ר יצחק אפשטיין, אחיו ש"ז אפשטיין (האלקושי) ופרופ' ר"ש אסף שהוא חתנו של ר' נחמיה ירושלמי ורחל פייגנ-ברג ויהודה גרובסקי ואחרים). ר' נחמיה ישב על כסא רבנות באותה עיר כימי דור ארוך, היה מבין בהוויות העולם וניהל קהלתו בחכמה ובדרכי שלום. אין כל צורך להדגיש על תורתו של רב בליטא בדור ההוא. הוא פרסם הערות למשניות בהוצאה הגדולה של „ראם“. ובודאי ובודאי שעוד הרבה הערות נשארו בגליונות של ספרים.

תו אחד לדמות אפיו של ר' נחמיה ירושלמי ע"ה: הוא טרח אז, להשפיע שהמטבחים של הפועלים בירושלם יהיו כשרים; מטבח אחד היה שאי אפשר היה להולמו ושח לי צערו על כך, והנה אחר ימים ספר לי בשמחה: שהצליח

* רשימה זו בפסיכודונים ע"ש נחפרסמה ב„הארץ“.

לסדר — עשה קנוניא עם המבשל ועם הקצב ומהיום יהיה כשר, שלא בידיעת מנהלי המטבח והאוכלים בו. אמרתי לו: שאיני רואה מעשה זה, אם בלבם לא-כול טרפות, אין אנו אחראים להם, ואין עלינו להשתדל להאכילם כשרות שלא לרצונם ולדעתם. ענה לי הזקן: העלה על דעתך שאלה הבחורים והבחורות האוכלים שם, הם בנים לאבות, ושוה בנפשך צער האב והיה במקומו לרגע, אם לא ירצו אבותיהם להציל איש את בנו מאכילת טרפות אף שלא ברצונו. ועושה אני את עצמי שליח של האבות לרגע. ואביהם שבשמים אף לו יש שליחים. והרי מעשה דומה לזה סיפר יוסף בן מתתיהו על יוסף בן טוביה שאחיו הצילו מעבירה שלא על דעתו.

יש בשיחה זו לציין תו בדמות אפיו, פשטותו וענוותו היתה מופלגת, כבני דורות עברו. לא התגנדר מעולם ולא מנע עצמו משום דבר מפני כבוד עצמו, ולא דרש מעולם כבוד עצמו, ושמח על כל מצוה שנודמנה לו כעל כל הון והיה מחזר אחר מצוות בכל לבו, ולא היה מטיל מרה במי שנטה מן הדרך, אלא משתתף בצער אביו של זה ומשתדל להחזירו למוטב, באמצעים שחשבם לטובים. עליו השלום.

ר' זרח אפשטיין ע"ה *

אישיות מופלאה שאחדה בקרבה נגודים שלא היו נגודים בנפשו. הנגודים שבסביבה מצאו פשר בשכלו העצום והפשוט. היתה בו תכונה שעשה הכל בפשטות ובישרות השכל, מבלי פנות על ימין ועל שמאל; הוא חש הרבה לכל צעד ולכל מעשה, אולם משעשה, שוב לא חש למתנגדים, והמתנגדים לא יכלו לו. הוא ידע את המציאות הירושלמית, הבין בה לכל עקוליה ופשוריה וידע לעבור על מעקשים ומוקשים. היה כוח בעמדתו כלפי קהל ויחידים, בכל אספה חרדית נתבקש להיות יושב ראש, כל משא ומתן נהל, כל עסקי קהל ומחלקותיהם היו נהירים לו, היה איש הביניים, מראשי הרוב החרדי שסביב הרבנות הראשית, מראשי המוסדות שהרב הראשי עומד בראשם, ובכל זאת היה נוח ומקובל לראשי הצד המתנגד. הוא היה אחד ממרבי שלום וממביאי שלום בירושלים, אולם עיקר אמצעיו היתה ההבנה ותדחיה, הברור והשתיקה. הוא קווה שהזמן ירפא לשברים.

במה זכה לעמדה זו של כוח בירושלים ההרוסה, להכרה זו מכל הצדדים,

* „דאר-היום“ כ"ח תמוז, תרצ"א. — ראש הישיבה „תורת חיים“ בירושלים, ראש ישיבת המשתלמים. חבר ועד העיר, חבר „בני ברית“. נפטר כ"ב סיון תרצ"א.